Notitie financiën water en riolering

1. Belang van water

Een goed functionerende waterketen en watersysteem is van groot belang voor een leefbare, prettige en gezonde leefomgeving. In deze notitie worden de middelen beschreven die nodig zijn om de activiteiten die horen bij de doelen en ambities zoals beschreven in het omgevingsprogramma water uit te voeren. Allereerst gaan we in op de benodigde en aanwezige personele capaciteit. Vervolgens beschrijven we de kosten en daarbij behorende kostendekking en rioolheffing.

2. Financiën

Wettelijk kader
De kostendekkingberekening geeft inzicht in het beheer van de objecten, de kosten die daarmee gemoeid zijn en de financiering daarvan. In de gemeentewet en het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is het wettelijk kader hiervoor beschreven.

Gemeentewet
De geraamde baten mogen niet (structureel) hoger zijn dan de geraamde kosten (Artikel 229b Gemeentewet). De gemeentewet verplicht tot onderbouwing van het tarief van de rioolheffing, om de kosten voor uitvoering van de gemeentelijke watertaken te dekken. Voorliggend kostendekkingsplan geeft invulling aan deze verplichting.

Besluit begroting en verantwoording
Het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) stelt voorschriften voor begrotings- en verantwoordingsdocumenten van (o.a.) gemeenten. Voor een gelijkmatige tariefontwikkeling biedt de BBV de mogelijkheid om sterke stijgingen en dalingen in het tarief als gevolg van fluctuaties in de lasten te beheersen. Een belangrijk artikel voor het kostendekkingsplan is het Artikel 44 Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

Gemeente Soest maakt gebruik van een **Voorziening Riolering** die uit twee (*strikt gescheiden*) onderdelen bestaat, namelijk:

1. **onderdeel specifieke middelen (ex artikel 44, lid 2 BBV)** waarborgt dat bijdragen van bewoners en bedrijven via de rioolheffing in bepaalde gevallen specifiek gereserveerd blijven voor lasten die samenhangen met de uitvoering van de gemeentelijke watertaken. Met dit onderdeel van de Voorziening Riolering kan de raad ook sturen op gelijkmatige ontwikkeling van tarieven door een egalisatievoorziening te vormen.
2. **onderdeel toekomstige investeringen (ex artikel 44, lid 1d BBV)** is voor *toekomstige* vervangingsinvesteringen. Voor zover het saldo van de 'Voorziening riolering - Onderdeel toekomstige investeringen' (ex artikel 44, lid 1d BBV) dit toelaat, worden geactiveerde investeringsbedragen eerst verlaagd door onttrekking uit dit onderdeel van de voorziening, waarna de resterende investeringsbedragen over genoemde (financiële) afschrijvingstermijnen worden afgeschreven.

Tekstblok 1 wettelijk kader rioolheffing (bron: toelichting actualisatie kostendekkingsplan riolering Soest, Broks en Messelaar)

Uitgangspunten
Voor de werkzaamheden benoemd in het omgevingsprogramma water zijn financiële middelen nodig. Tot en met 2100 hebben we op basis van de actuele situatie, ervaringen uit het verleden en landelijke kengetallen de totale kosten geraamd. Alle bedragen zijn op prijspeil januari 2026. Jaarlijks moeten ze met de werkelijk optredende inflatie worden geïndexeerd, dat geldt ook voor de berekende rioolheffing.

Er is in de berekening is rekening gehouden met 2% toekomstige inflatie. Er is gerekend met een rente van 1,25% op de kapitaallasten en geen rentetoevoeging aan de rioolvoorziening.

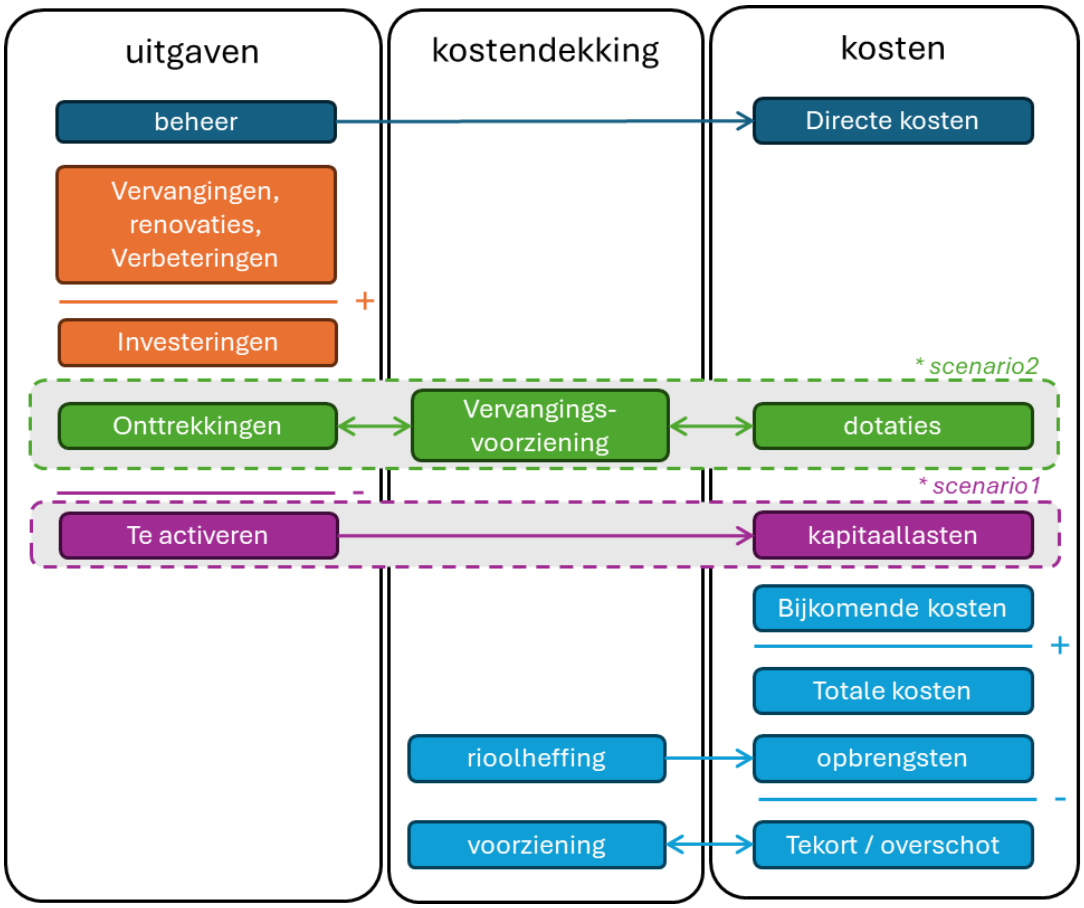
Scenario's
We brengen twee scenario's in beeld.

1. Lineair afschrijven van alle investeringen
2. Direct afschrijven van nieuwe investeringen

In onderstaande tabel zijn de voor- en nadelen van de twee scenario's uitgewerkt.

	Voordelen	Nadelen
Scenario 1	- Het aanhouden van één manier van afschrijven is overzichtelijk en maakt de verwerking in de boekhoudingssystemen makkelijker. - De lasten op de korte termijn zijn lager.	- Door investeringen te activeren moet over de afschrijvingsperiode rente over de boekwaarde worden betaalt. Dit verhoogt de lasten op lange termijn.
Scenario 2	- Het aanhouden van één manier van afschrijven is overzichtelijk en maakt de verwerking in de boekhoudingssystemen makkelijker. - De lasten op de lange termijn zijn lager, omdat geen lening wordt aangegaan, hoeft geen rente betaald te worden.	- Om te sparen voor toekomstige investeringen groeit de voorziening. Bij hoge inflatie daalt de waarde.

Financiële structuur gemeentelijke watertaken
Het schema hieronder toont de financiële structuur van de gemeentelijke watertaken. De totale kosten bestaan daarmee uit beheerkosten, dotaties, kapitaallasten en bijkomende kosten. Deze kosten worden gedekt door de opbrengsten van de rioolheffing. De geraamde opbrengsten mogen maximaal gelijk zijn aan de geraamde kosten. Echter, na afloop van een jaar kan blijken dat er een tekort of overschot is gerealiseerd. In de regel worden overschotten toegevoegd aan de egalisatievoorziening. Deze voorziening wordt gebruikt om een deel van de kosten in volgende jaren te dekken.

Figuur 1 overzicht financiënstructuur van de gemeentelijke watertaken

Er zijn verschillende soorten uitgaven en kosten, als volgt:

1. Beheerkosten zijn de kosten van continue en jaarlijks terugkerende activiteiten, zoals onderhoud. Deze kosten bestaan voornamelijk uit loonkosten van medewerkers en diensten die worden uitbesteed.
2. Investeringen die worden afgeschreven over de gebruiksperiode leiden tot afschrijvingskosten en rente. Deze twee samen worden kapitaallasten genoemd. Dit zijn de kosten van investeringen in het verleden. Dit komt alleen voor in scenario 1.
3. Het is toegestaan om (een deel van) de vervangingsinvesteringen ‘ineens’ te betalen uit een vervangingsvoorziening. Het saldo van zo’n voorziening is opgebouwd door dotaties (stortingen). Deze dotaties zijn kosten van investeringen in de toekomst. Dit komt alleen voor in scenario 2. In scenario 1 gaan we uit van het activeren van alle investeringen.
4. Als laatste zijn er bijkomende kosten, zoals btw en kosten van activiteiten die deels aan de riolering worden toegerekend. De kosten van straatvegen zijn een bekend voorbeeld hiervan.

Afschrijvingstermijnen

Er wordt onderscheid gemaakt in de technische en de financiële afschrijvingstermijn. De technische afschrijvingstermijn (levensduur) heeft grote invloed op de hoogte van de rioolheffing, die bepaalt immers in welk jaar een object op de vervangingsplanning verschijnt. Het is daarom belangrijk de technische levensduur van de rioleringsobjecten zo goed mogelijk in te schatten. In de praktijk wordt hierbij gebruik gemaakt van inspectiegegevens.
De financiële afschrijvingstermijn is van invloed op het verloop en de hoogte van de kapitaallasten in de tijd en zijn vastgelegd in de ‘Nota activabeleid gemeente Soest 2023’.

De technische en financiële afschrijvingstermijnen mogen afwijken. Volgens de richtlijnen uit de BBV, moeten de afschrijving en de afschrijvingstermijn zo goed mogelijk aansluiten op de feitelijke waardedaling van de vrijvervalriolering. Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat, indien de economische levensduur korter is dan de technische levensduur, afgeschreven moet worden op basis van de economische levensduur.

De in de berekening gehanteerde afschrijvingstermijnen zijn weergegeven in onderstaande tabel.

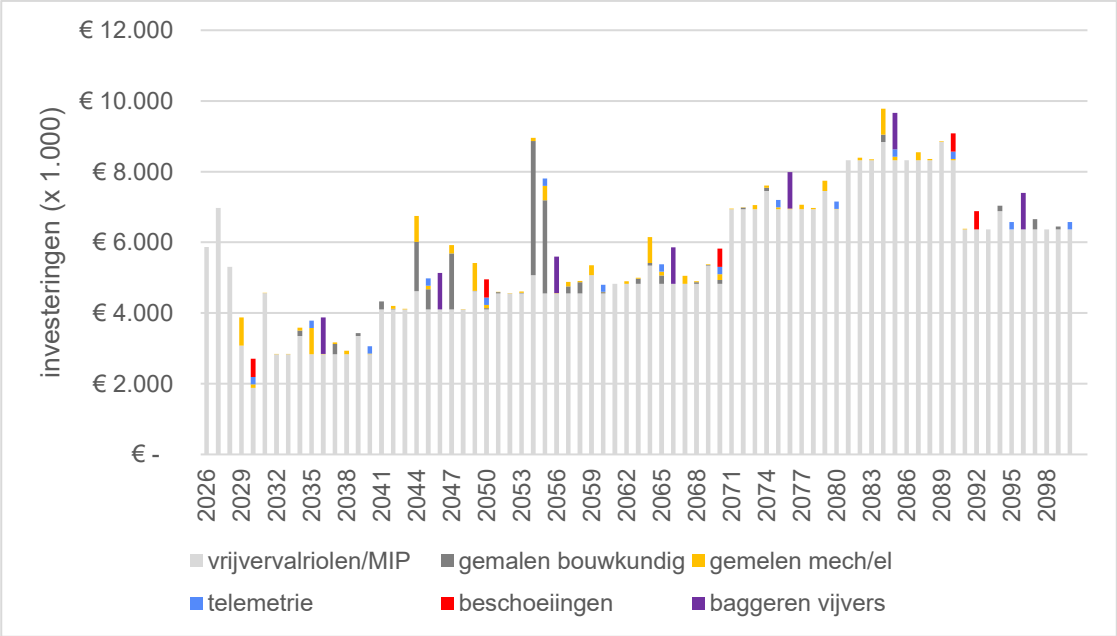
Tabel 1 Overzicht gehanteerde afschrijvingstermijnen

Object	Afschrijvingstermijn	
	Financieel (jaar)	Technisch (jaar)
Vrijvervalriolen	60	70
Gemalen – bouwkundig	60	60
Gemalen – mechanisch / elektrisch	20	20
Persleidingen	60	60
Drukriolering – bouwkundig	60	60
Drukriolering – mechanisch / elektrisch	20	20
Vacuümriolering – bouwkundig	60	60
Vacuümriolering – mechanisch / elektrisch	20	20
Drainage	60	60
Oeverbeschoeiing	20	20
Baggeren	10	10

Exploitatie en onderzoek
Voor de exploitatie (het dagelijks beheer) en onderzoeken is vanaf 2026 een jaarlijks bedrag van € 3,6 miljoen euro nodig, exclusief BTW.

BTW
De geraamde BTW op zowel goederen als diensten en investeringen mogen in het riooltarief worden meegenomen. In de rioolheffingsberekening is de compensabele BTW meegenomen over de jaarlijkse kosten van de exploitatie waar BTW over moet worden betaald. We nemen de compensabele BTW op de exploitatie mee in de berekening van de rioolheffing. Vanaf 2026 is dit jaarlijks € 413.267,-. Dit is gebaseerd op de werkelijke BTW over de posten in de exploitatie waar BTW over moet worden betaald.

Investeringen
De investeringen bestaan vooral uit vervanging van vrijvervalriolen en afkoppelmaatregelen uit het MIP (meerjareninvesteringsprogramma). Daarnaast zijn belangrijke investeringsposten het vervangen van gemalen bouwkundig en mech/el, telemetrie en beschoeiingen en baggeren. Door de capaciteit van deze vijvers met baggeren op peil te houden, nemen ze de functie van een hemelwaterriool over.

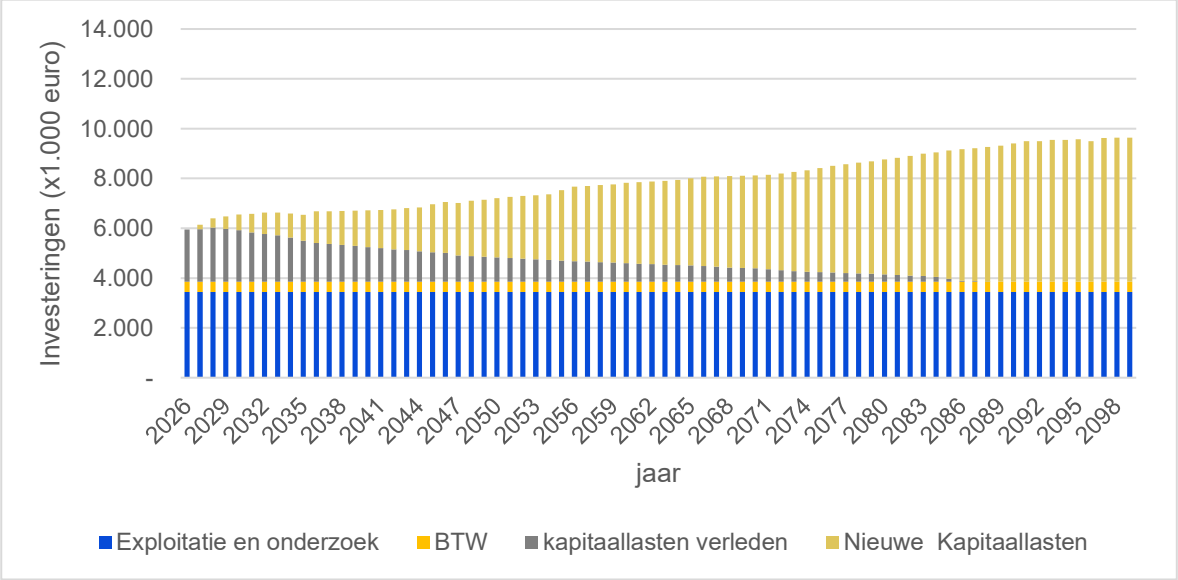
Figuur 2 Verloop investeringen tot en met 2100

Kostenverloop

De jaarlijkse kosten bestaan uit de exploitatie, onderzoek, BTW, kapitaallasten van in het verleden gedane investeringen, nieuwe kapitaallasten en de directe afschrijving van de investeringen.

Scenario 1: Lineair afschrijven van investeringen

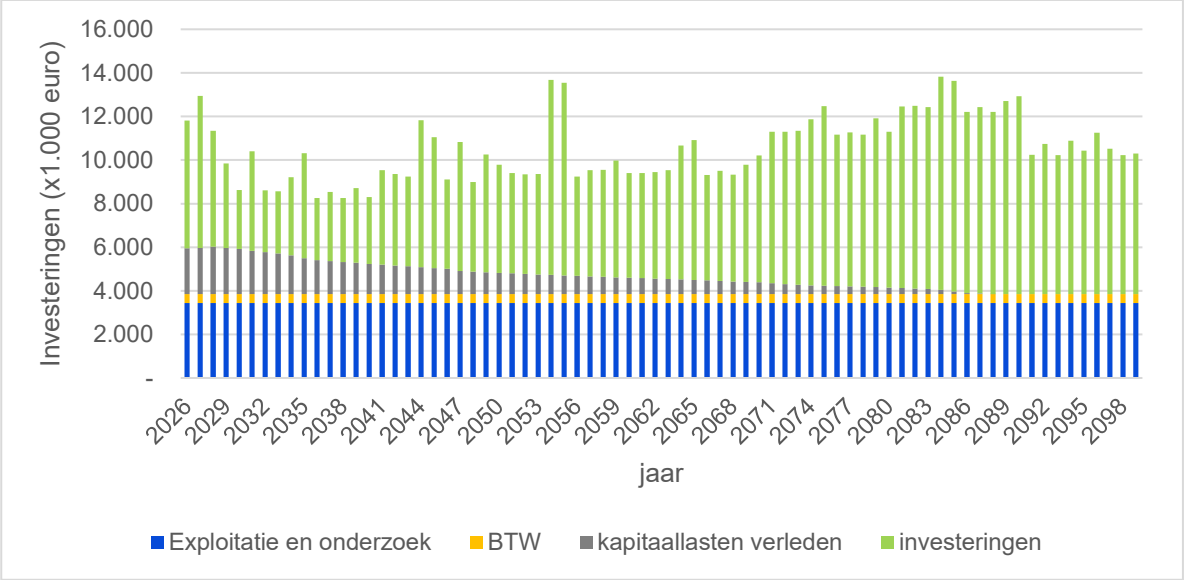
Alle investeringen worden gekapitaliseerd en langjarig lineair afgeschreven. De investering wordt gedurende zijn levensduur afbetaald en omdat er jaarlijks nieuwe investeringen worden gedaan lopen de kapitaallasten op. Onderstaande grafiek geeft een overzicht van de jaarlijkse kosten tot 2100. De jaarlijkse kosten lopen geleidelijk op.

Figuur 3 scenario 1: verloop van de jaarlijkse kosten tot en met 2100

Scenario 2: direct afschrijven nieuwe investeringen

Alle investeringen worden direct afgeschreven. Er komen dus geen nieuwe kapitaallasten bij. Onderstaande grafiek geeft een overzicht van de jaarlijkse kosten tot 2100. De jaarlijkse kosten hebben een grillig verloop.

Figuur 4 scenario 2: verloop van de jaarlijkse kosten tot en met 2100

Huidige heffingsgrondslag
Om alle kosten te kunnen dekken, wordt rioolheffing geheven volgens de “Verordening op de heffing en invordering van rioolheffing”. Voor 2026 is het tarief vastgesteld op € 243,- per perceel. Indien meer dan 500 m^3 water wordt verbruikt, wordt het tarief per eenheid van 500 m^3 toegevoerd drinkwater verhoogd met €243. Vooral bedrijven die grootverbruikers zijn vallen in deze categorie.

Voorziening
Via de rioolheffing geïnd geld moet voor het rioleringsdoel worden aangewend en blijft daarom in een voorziening. Per 1-1-2026 was de totale stand van de voorzieningen € 11.704.013,-.

In scenario 1 maken we alleen gebruik van een tariefsegalisatievoorziening (artikel 44 lid 2 BBV).

In scenario 2 maken we gebruik van twee financiële voorzieningen riolering. We hanteren een spaarvoorziening (artikel 44 lid 1-d BBV) en een tariefsegalisatievoorziening (artikel 44 lid 2 BBV).

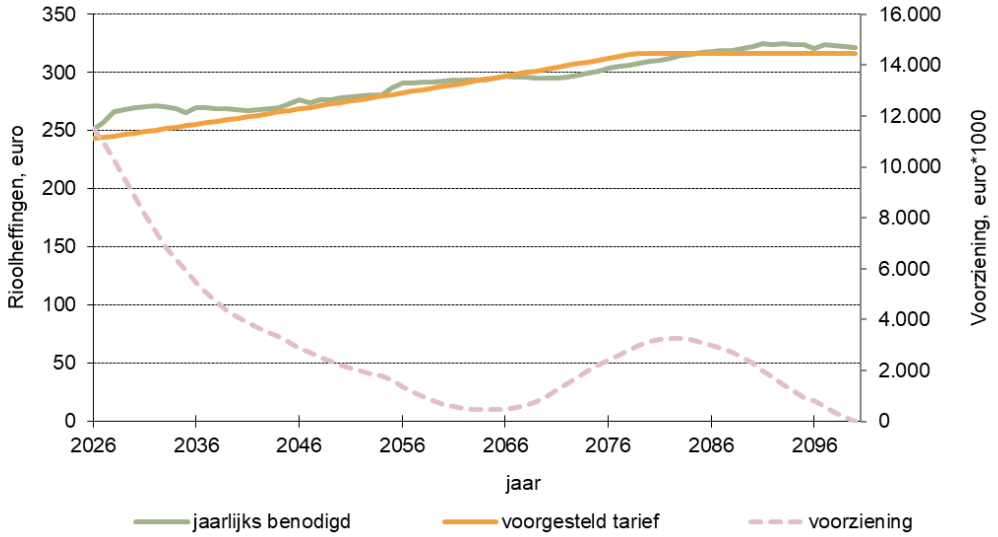
Heffingseenheden
We gaan voor 2026 uit van 23.486 klein verbruikers (woningen) en 231 groot verbruikers (bedrijven) die rioolheffing betalen.

Rioolheffingsberekening
Uit de rioolheffingsberekening voor beide scenario’s blijkt dat het huidige tarief moet stijgen om te voorkomen dat de voorziening in de nabije toekomst negatief wordt. De voornaamste redenen voor de stijging zijn:

- De prijsstijging in de Grond-, weg en waterbouwsector (GWW, 4221). De indexcijfers van het CBS[1] geven een inflatie van 46% aan in 2026 ten opzichte van 2019. Dit is het jaar waarin de kostendekkingberekening is gemaakt voor de voorloper van het Omgevingsprogramma water, het GWRP Soest. Tussentijds zijn in de begroting een aantal posten al verhoogd.
- De opgave om de ambities en maatregelen van het omgevingsprogramma water uit te voeren. Zoals het aanpassen van de leefomgeving op het veranderende klimaat.

De benodigde stijging verschilt per scenario.

Scenario 1: Lineair afschrijven van investeringen
De rioolheffing stijgt met 0,5% per jaar en loopt nagenoeg gelijk met de te dekken kosten per heffingseenheid.

Bekeken over de lange termijn (tot 2100), stijgt het tarief met 0,5% per jaar door tot 2077, waarna het gelijk blijft op €315. De voorziening bouwt dan af richting 2100.

In onderstaande tabel is de heffing tot en met 2100 weergegeven. Het jaarlijkse tarief moet elk jaar nog wel worden gecorrigeerd voor de daadwerkelijk opgetreden inflatie.

jaar	Rioolheffing gemiddeld huishouden	Stijging excl. inflatiecorrectie	jaar	Rioolheffing gemiddeld huishouden	Stijging excl. inflatiecorrectie
2026	€243	€0,00	2064	€294	€1,47
2027	€244	€1,22	2065	€295	€1,48
2028	€245	€1,23	2066	€297	€1,48
2029	€247	€1,23	2067	€298	€1,49
2030	€248	€1,24	2068	€300	€1,50
2031	€249	€1,25	2069	€301	€1,51
2032	€250	€1,25	2070	€303	€1,51
2033	€252	€1,26	2071	€304	€1,52
2034	€253	€1,26	2072	€306	€1,53
2035	€254	€1,27	2073	€308	€1,54
2036	€255	€1,28	2074	€309	€1,54

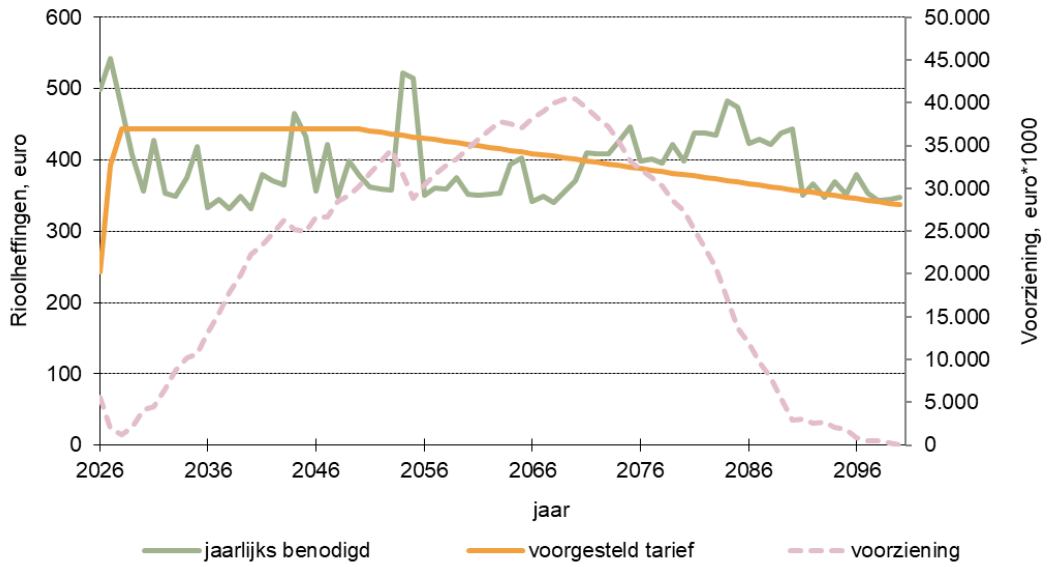
[1] StatLine - Grond-, weg- en waterbouw (GWW); inputprijsindex 2020=100

jaar	Rioolheffing gemiddeld huishouden	Stijging excl. inflatiecorrectie	jaar	Rioolheffing gemiddeld huishouden	Stijging excl. inflatiecorrectie
2037	€257	€1,28	2075	€311	€1,55
2038	€258	€1,29	2076	€312	€1,56
2039	€259	€1,30	2077	€314	€1,56
2040	€261	€1,30	2078	€315	€1,58
2041	€262	€1,31	2079	€316	€0,76
2042	€263	€1,32	2080	€316	-
2043	€265	€1,32	2081	€316	-
2044	€266	€1,33	2082	€316	-
2045	€267	€1,34	2083	€316	-
2046	€269	€1,34	2084	€316	-
2047	€270	€1,35	2085	€316	-
2048	€271	€1,36	2086	€316	-
2049	€273	€1,36	2087	€316	-
2050	€274	€1,37	2088	€316	-
2051	€275	€1,38	2089	€316	-
2052	€277	€1,38	2090	€316	-
2053	€278	€1,39	2091	€316	-
2054	€280	€1,40	2092	€316	-
2055	€281	€1,40	2093	€316	-
2056	€282	€1,41	2094	€316	-
2057	€284	€1,42	2095	€316	-
2058	€285	€1,43	2096	€316	-
2059	€287	€1,43	2097	€316	-
2060	€288	€1,44	2098	€316	-
2061	€290	€1,45	2099	€316	-
2062	€291	€1,45	2100	€316	-
2063	€292	€1,46			

Scenario 2: direct afschrijven van investeringen

De rioolheffing moet de eerste jaren flink stijgen om te voorkomen dat de voorziening negatief wordt. In 2027 met €150 en in 2028 met €50. Daarna kan het tarief tot 2050 stabiel blijven. De voorziening groeit vanaf 2030 flink, om te sparen voor investeringen in de toekomst.

Bekeken over de lange termijn (tot 2100), kan het tarief na 2050 jaarlijks dalen met €2,12. Daarmee sluit de voorziening in 2100 op 0, waardoor de heffing op de lange termijn 100% kostendekkend is.

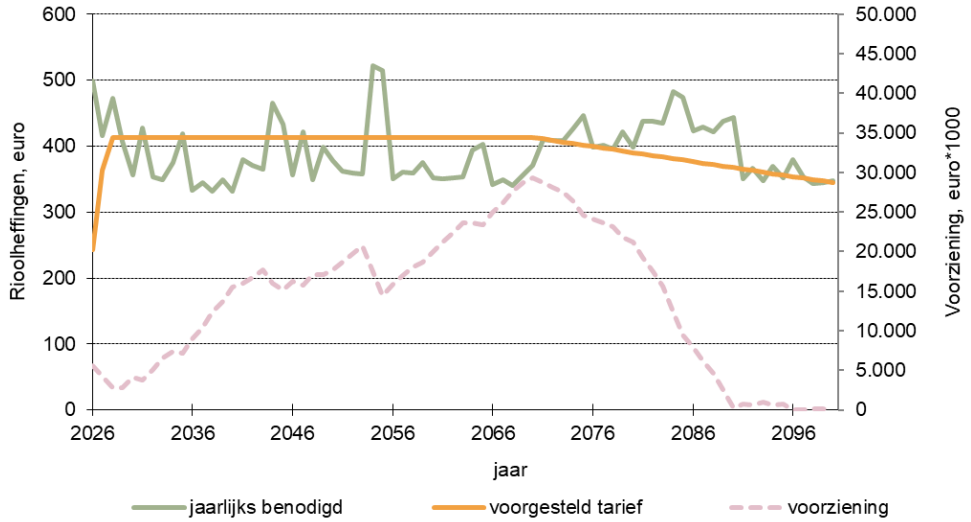
In onderstaande tabel is de heffing tot en met 2100 weergegeven. Het jaarlijkse tarief moet elk jaar nog wel worden gecorrigeerd voor de daadwerkelijk opgetreden inflatie.

jaar	Rioolheffing gemiddeld huishouden	Stijging excl. inflatiecorrectie	jaar	Rioolheffing gemiddeld huishouden	Stijging excl. inflatiecorrectie
2026	€243	-	2064	€413	€-2,12
2027	€393	€150,00	2065	€411	€-2,12
2028	€443	€50,00	2066	€409	€-2,12
2029	€443	-	2067	€407	€-2,12
2030	€443	-	2068	€405	€-2,12
2031	€443	-	2069	€403	€-2,12
2032	€443	-	2070	€401	€-2,12
2033	€443	-	2071	€399	€-2,12
2034	€443	-	2072	€396	€-2,12
2035	€443	-	2073	€394	€-2,12
2036	€443	-	2074	€392	€-2,12
2037	€443	-	2075	€390	€-2,12
2038	€443	-	2076	€388	€-2,12
2039	€443	-	2077	€386	€-2,12
2040	€443	-	2078	€384	€-2,12
2041	€443	-	2079	€382	€-2,12
2042	€443	-	2080	€380	€-2,12
2043	€443	-	2081	€377	€-2,12
2044	€443	-	2082	€375	€-2,12
2045	€443	-	2083	€373	€-2,12
2046	€443	-	2084	€371	€-2,12
2047	€443	-	2085	€369	€-2,12
2048	€443	-	2086	€367	€-2,12

jaar	Rioolheffing gemiddeld huishouden	Stijging excl. inflatiecorrectie	jaar	Rioolheffing gemiddeld huishouden	Stijging excl. inflatiecorrectie
2049	€443	-	2087	€365	€-2,12
2050	€443	-	2088	€363	€-2,12
2051	€441	€-2,12	2089	€360	€-2,12
2052	€439	€-2,12	2090	€358	€-2,12
2053	€437	€-2,12	2091	€356	€-2,12
2054	€435	€-2,12	2092	€354	€-2,12
2055	€432	€-2,12	2093	€352	€-2,12
2056	€430	€-2,12	2094	€350	€-2,12
2057	€428	€-2,12	2095	€348	€-2,12
2058	€426	€-2,12	2096	€346	€-2,12
2059	€424	€-2,12	2097	€344	€-2,12
2060	€422	€-2,12	2098	€341	€-2,12
2061	€420	€-2,12	2099	€339	€-2,12
2062	€418	€-2,12	2100	€337	€-2,12
2063	€415	€-2,12			

Scenario 2a: baat €3 miljoen

Wanneer er €3 miljoen in 2027 als baat wordt toegevoegd, is de benodigde stijging beperkter. Deze eenmalige baat heeft echter beperkt effect op de lange termijn. De rioolheffing moet in twee jaar tijd met €170 euro stijgen om te voorkomen dat de voorziening negatief wordt.

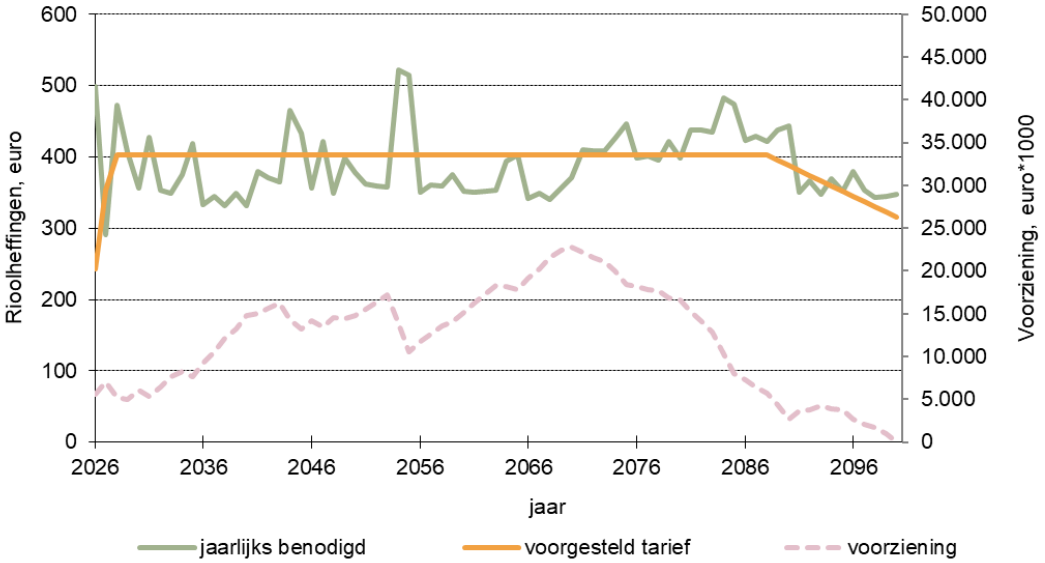

In onderstaande tabel is de heffing tot en met 2100 weergegeven. Het jaarlijkse tarief moet elk jaar nog wel worden gecorrigeerd voor de daadwerkelijk opgetreden inflatie.

jaar	Rioolheffing gemiddeld huishouden	Stijging excl. inflatiecorrectie	jaar	Rioolheffing gemiddeld huishouden	Stijging excl. inflatiecorrectie
2026	€243	-	2064	€413	-
2027	€363	€120,00	2065	€413	-
2028	€413	€50,00	2066	€413	-
2029	€413	-	2067	€413	-
2030	€413	-	2068	€413	-
2031	€413	-	2069	€413	-
2032	€413	-	2070	€413	-
2033	€413	-	2071	€411	€-2,28
2034	€413	-	2072	€408	€-2,28
2035	€413	-	2073	€406	€-2,28
2036	€413	-	2074	€404	€-2,28
2037	€413	-	2075	€402	€-2,28
2038	€413	-	2076	€399	€-2,28
2039	€413	-	2077	€397	€-2,28
2040	€413	-	2078	€395	€-2,28
2041	€413	-	2079	€392	€-2,28
2042	€413	-	2080	€390	€-2,28
2043	€413	-	2081	€388	€-2,28
2044	€413	-	2082	€386	€-2,28
2045	€413	-	2083	€383	€-2,28
2046	€413	-	2084	€381	€-2,28
2047	€413	-	2085	€379	€-2,28
2048	€413	-	2086	€377	€-2,28
2049	€413	-	2087	€374	€-2,28
2050	€413	-	2088	€372	€-2,28
2051	€413	-	2089	€370	€-2,28
2052	€413	-	2090	€367	€-2,28
2053	€413	-	2091	€365	€-2,28
2054	€413	-	2092	€363	€-2,28
2055	€413	-	2093	€361	€-2,28
2056	€413	-	2094	€358	€-2,28
2057	€413	-	2095	€356	€-2,28
2058	€413	-	2096	€354	€-2,28
2059	€413	-	2097	€351	€-2,28
2060	€413	-	2098	€349	€-2,28
2061	€413	-	2099	€347	€-2,28
2062	€413	-	2100	€345	€-2,28
2063	€413	-			

Scenario 2b: baat €6 miljoen

Wanneer er €6 miljoen in 2027 als baat wordt toegevoegd, is de benodigde stijging beperkter. Deze eenmalige baat heeft echter beperkt effect op de lange termijn. De rioolheffing moet in twee jaar tijd met €160 euro stijgen om te voorkomen dat de voorziening negatief wordt.

In onderstaande tabel is de heffing tot en met 2100 weergegeven. Het jaarlijkse tarief moet elk jaar nog wel worden gecorrigeerd voor de daadwerkelijk opgetreden inflatie.

jaar	Rioolheffing gemiddeld huishouden	Stijging excl. inflatiecorrectie	jaar	Rioolheffing gemiddeld huishouden	Stijging excl. inflatiecorrectie
2026	€243	-	2064	€403	-
2027	€353	€110,00	2065	€403	-
2028	€403	€50,00	2066	€403	-
2029	€403	-	2067	€403	-
2030	€403	-	2068	€403	-
2031	€403	-	2069	€403	-
2032	€403	-	2070	€403	-
2033	€403	-	2071	€403	-
2034	€403	-	2072	€403	-
2035	€403	-	2073	€403	-
2036	€403	-	2074	€403	-
2037	€403	-	2075	€403	-
2038	€403	-	2076	€403	-
2039	€403	-	2077	€403	-
2040	€403	-	2078	€403	-
2041	€403	-	2079	€403	-
2042	€403	-	2080	€403	-
2043	€403	-	2081	€403	-
2044	€403	-	2082	€403	-
2045	€403	-	2083	€403	-

jaar	Rioolheffing gemiddeld huishouden	Stijging excl. inflatiecorrectie	jaar	Rioolheffing gemiddeld huishouden	Stijging excl. inflatiecorrectie
2046	€403	-	2084	€403	-
2047	€403	-	2085	€403	-
2048	€403	-	2086	€403	-
2049	€403	-	2087	€403	-
2050	€403	-	2088	€403	-
2051	€403	-	2089	€396	€-7,30
2052	€403	-	2090	€388	€-7,30
2053	€403	-	2091	€381	€-7,30
2054	€403	-	2092	€374	€-7,30
2055	€403	-	2093	€367	€-7,30
2056	€403	-	2094	€359	€-7,30
2057	€403	-	2095	€352	€-7,30
2058	€403	-	2096	€345	€-7,30
2059	€403	-	2097	€337	€-7,30
2060	€403	-	2098	€330	€-7,30
2061	€403	-	2099	€323	€-7,30
2062	€403	-	2100	€315	€-7,30
2063	€403	-			